

Röportaj: Genç Bakış

Çağrı Avukatlar grubu olarak proje ve önerilerinizi anlatan bir dizi kitap ve rapor yayınladınız. Gerçekten, *SOSYAL GÜVENLİK, SAVUNMA HAKKI, CMUK ve ADLİ YAR-DIM* başlığı altında, uygulamayı, sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koyan bu çalışmalar çok önemli.

Mesleğe yeni başlayan avukatlar olarak bu konular hakkında, alternatif çözümlerinizi ve uygulamak istediklerinizi de almak üzere konuşalım istiyoruz.

Sosyal güvenlik meselesinden başlarsak, Avukatların tabi olduğu sosyal güvenlik kurumu hangisidir, bu konuda mevzuatımızdaki düzenlemeler nasıl?

Serbest meslek icra eden, kendi nam ve hesabına çalışan avukatlar SSK'ya tabidirler. Ve de avukatların topluluk sigortası yaptırmaları zorunludur. Bu zorunluluk sadece malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası bakımındandır. Başka bir avukata iş akdiyle bağlı olarak çalışmakta olanlar için de yine SSK hükümleri ve statüsü geçerlidir. İş akdiyle çalışan nasılsa avukat yanında çalışan da öyledir. Kamu Kurumu avukatları Emekli Sandığına tabidir. Esasında avukatlar SSK Kanununun Geçici 20. maddesi hükmü uyarınca SSK hükümlerine bağlanmıştır. Fakat madde metni açık değildir ve esasında zorlama, biraz da keyfi olarak avukatlar, kâğıt üzerinde sosyal güvenceli oldukları gösterilmek için SSK mevzuatına itilmişlerdir. Yani avukatların sosyal güvenlikle alakalı temel ilkeleri mevzuatların aralarına sıkışmış ve kapalı bir vaziyettedir. Bu konuda evlere şenlik bir mevzuatımız var ve evlere şenlik bir biçimde uygulanıyor.

Peki, Avukatlara sunulan bu sosyal güvenlik sistemi tatmin edici mi? Adalet teşkilatının içindeki diğer unsurlarla karşılaştırdığımızda nasıl bir tablo çıkıyor?

Tabii ki ve kesinlikle hayır! Yargı kurumları içerisindeki diğer görevlilerle karşılaştırınca içler acısı durum ortaya çıkıyor: Avukatın hiç ama hiçbir sağlık güvencesi yok ve SSK'ya bağlı. Emekli maaşı üst limiti ise sadece 750 milyon lira. Bırakın hâkim ve savcılar zabıt katipleri ve mübaşirler dâhil tüm yargı mensupları sağlık güvencesine sahipler ve hizmet verilen kurum tarafından sağlanan sosyal güvenlik kurumuna dâhiller. Emeklilik maaşları ise neredeyse avukatlarınkine aynıdır. Oysaki avukatlığın onuru ve saygınlığı adalette ifa edilen görev ve yetki gereği avukatların savcı ve hâkimlere denk olması gerekir.

Her ne kadar mevcut baro yönetimleri bu sosyal güvenliğin güven vermeyen ve sosyal olmayan durumu karşısında kayda değen bir gelişme gösteremeseler de kesinlikle bu duruma dur denilmeli, avukatların sosyal güvenceleri yeniden düzenlenmeli, meslektaşlarımızın gelecekteki başkalarının yardım ve himayesine muhtaç olmadan görebilmelerinin temini gerekmektedir. Yargının kurucu unsuru olan, hak ve adalet dağıtımına kendini adayan avukatların bu durumu, onur kırıcı ve savunmaya karşı gösterilen mantaliteyi işaretler nitelikte...

Biz Almanya'daki, Japonya'daki, Fransa'daki, İngiltere başta olmak üzere çoğu ülkedeki sosyal güvenlik sistemiyle Türkiye'deki avukatlara sağlanan sosyal güvenliği karşılaştırdık. Tespitimiz şu: Dünyada avukatlara tanınan en onur kırıcı, sefil ve düşük standartlı sosyal güvence sunan ülkelerde Türkiye liderliğe oynuyor.

Ya stajyer avukatlar, onların durumu nasıl?

Şimdi, stajyerler 6 ay adliyede, 6 ay da bir avukatın yanında staj yapıyorlar. Evet, gerçekten de çalışıyorlar ve ilkönce mahkemelerde dosyaları tetkik ediyorlar, uygulamayı takip ediyorlar, sonra da avukat yanında pratik yapıyorlar ve görevlerini en iyi biçimde yerine getirmek için canla başla çabalıyorlar. Mahkeme stajında dahi kendilerine layık görülen pul yapıştırma, dosya taşıma, evrak delgileme, mühür basma gibi işleri bile layıkıyla yapıyorlar. Fakat ne yazık ki hiçbir sosyal güvenceleri yok. Evet, zerre miktarda sosyal güvenlikleri yok. Teoride avukat yanında yaptıkları stajda para almamaları gerekiyor.

Herkes sosyal güvenlik hakkına sahipken, bu güvenliği de devletin sağlaması gerekirken stajyer avukatlar hem ücretsiz çalıştırılıyor, hem bir güvenlik kurumundan yararlanamıyor, hem de çektiği angarya yanına kalıyor. Bu affedilmez boşluklar anayasanın öngördüğü sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırıdır. Adalet savunucusu olacak avukat adaylarının üzerine bastığı kanuni zemin tam anlamıyla hukuksuz diyebiliriz.

Peki, tüm bunlara karşı sosyal güvenlikle alakalı düşünülecek iyileştirmeler ne olabilir? Bu bağlamda baroya düşen vazifeler ne?

Stajyerlikle ilgili olarak başlamak gerekirse; stajyerlere hâkim stajyerleri gibi 6 aylık mahkeme stajı boyunca adalet bakanlığınca baroya aktarılacak bütçeden karşılanmak üzere bir sosyal güvenceden yararlandırılmalıdır. Zorunlu staj gereği ve anayasanın angarya yasağı uyarınca stajyerlere, hayatlarını idame ettirebilecek seviyede münasip bir ücret verilmelidir. İkinci altı ayda da maaş alabilmesinin önü açılması gerekir. Sosyal güvence içinde barodan da katkı alınmalıdır. Bu konuda da aman aman bir kaynak aramaya gerek olmadığı kanaatindeyiz. Gelirleri nereye gittiği belli olmayan pul ücretleri bile buraya tahsis edilebilir.

Avukatların problemlili, işlemez ve işkence yerine geçen SSK kurumuna bağlı olmasının mantıken ve hukuken izahı yoktur. Zaten ülkede düzgün çalışan bir sağlık ve sosyal güvence sisteminin olmadığını anlamak için sadece SSK önlerindeki ve hastane kapılarındaki kuyruklara bakmak bile yeterli olacaktır. Avukatlar topluluk sigortası kapsamında SSK'ya tabi olmaktan bir an önce kurtulmalıdırlar. Bir değişiklikle avukatlar Bağkur sigortalısı olarak sosyal güvenliğe tabi olabilirlerdi. Bu takdirde emekli maaşlarında bir iyileşme olabilirdi.

Neticede hâkim ve savcılara eş bir sosyal güvenlik için çalışılmalıdır. Kamu hizmeti veren unsurlar olarak hâkim, savcı ve avukatların eşitlik ilkesi uyarınca doğrudan Emeklilik Sandığına tabi olması için yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca Almanya benzeri hukuk sigortası pekâlâ getirilebilir. Yine İstanbul'da yaklaşık 20 bin avukat var. Kural olarak sadece avu-

katlara ve ailelerine hizmet veren bir hastane, farklı kurumlarla bir dizi anlaşma yaparak avukatların sağlık problemlerine de pekâlâ bir çözüm getirebilir.

Bu sosyal güvenlik meselesinden CMUK’a geçelim isterseniz. Kısaca CMUK servisi nedir, CMUK avukatlarının görevleri neler, bu kurum nasıl çalışır?

CMUK servisi kanunla barolara verilen müdafî tayini görevini baro adına yerine getiren, uygulama içindeki avukatların listesini tutan, görevlendiren ve kayıtları tutarak ödemeleri gerçekleştiren birimdir. Bu düşüncenin temelinde yatan düşünce savunma makamının muhakeme ilişkisi içerisindeki onsu olmaz yeridir. CMUK uygulamasının asıl amacı savunmasız muhakeme olmaz ilkesine işlerlik ve işlevsellik kazandırmaktır. İnsanlığın tarihsel sürecinde ellerinden alınmış hakları ve varoluşlarından kazandıkları hakları insanlara anlatma gibi kutsal ve onurlu bir göreve dayanır. CMUK uygulaması, sanıklara temel haklarını hatırlatmaya, yani insanlığını hatırlatmaya, iddia ve hüküm karşısında sanığın savunma hakkının dengelenmesine yöneliktir. Bunun yanında hukuka aykırılıkları da ortadan kaldırma amacı da vardır. CMUK uygulamasında görev almak gönüllük esasında dayanır.

CMUK servisindeki problemlerden kısaca bahsedebilir misiniz?

Gerek kanundan gerekse de uygulamadan kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır. Mevzuattan kaynaklanan sorunlardan bahsederek; zorunlu müdafilik sınırlıdır. Hâlbuki bunun genişletilmesi ve kural haline gelmesi, zorunlu müdafiliğin gelmesi gerekmektedir. 18 yaş harici olanlar dışında da müdafilik zorunlu olmalıdır. Çünkü savunmasız muhakeme ve hükmün batıl olduğu gerçeğinden hareketle insan haklarına uygun bir maddi gerçeğe ulaşmak ancak avukatla mümkündür. Müdafilik talebi çok azdır ama hayatın gerçeklerine baktığımız zaman esasında herkes hukuksal yardımdan faydalanmak için can atar. Bilgisizlik, tanıtımsızlık ve saklama mantığı bu hizmetin az sayıda insanla sınırlı kalmasına sebep oluyor.

Yine, en fazla sıkıntı yaratan bir faktör de CMUK’a ilişkin yeterli ve güçlü bir yönetmeliğin yokluğudur. Mevcut yönetmelik sınırlı ve ihtiyaca cevap veremez niteliktedir. CMUK uygulama araştırma merkezi yönetmeliği baro yönetimi tarafından söz verilmiş olmasına rağmen bir önceki yönetim tarafından Genel Kuruldan geçirilememiş ve ondan sonraki yönetim de zaten CMUK’la hiç uğraşmamıştır. Hatta mevcut yönetim “avukat avukattır, CMUK mumuk avukatı olmaz” diyerek baronun en önemli ve savunmaya dönük olan CMUK kurumunu bitirmiştir. Sözü geçen yönetmelik önemlidir, çünkü hukukun uygulanmasına ve yaygınlaşmasına katkıda bulunan sorunları bilen ve yaşayan avukatlar tarafından hazırlanmıştır. Yönetmelik hiçbir çıkar grubunun eseri olmadığı halde, baro yönetimi önyargılı ve farklı maksatlar sezilen bir tutumla taslağı elinin tersiyle itmiştir.

Uygulamadan da bahsedebilirsek biraz, pratik olarak neler eksik?

Uygulamada avukat isteyenlere kötü gözle bakılmakta ve “avukat isteyenler büyük ihtimal suçludur” anlayışı hâkimdir. Yine baro yönetimi, yönetmelikle düzenlenen CMUK avukatla-

rının seçimiyle işbaşına gelen sorunların görüşülüp her düzeyde tartışıldığı, hukukun üretim sahası olan ve sistemi canlı ve işlevsel kılacak ‘Sorumlular Kurulu’nu işlevsiz hale getirmiş, bölge toplantılarını da kaldırmıştır. Hâlbuki bu toplantılar savunma hakkı, savunma dokunulmazlığı gibi kavramları eksene alan yeni gelişen hak ve özgürlükler konsepti kapsamında, CMUK kültür ve uygulamasına temel teşkil eden toplantılardır. Avukatların birbirlerini ve uygulamayı denetlemesi böyle gerçekleşir.

Baro adeta varlık nedenlerinden birini es geçerek bölge toplantılarını kaldırmış ve ardından da verimsizleşen CMUK servisinin güçlenmesini engellemiştir. Yine toplu olarak gözaltına alınanlara hukuki yardıma bulunmak için yapılan toplantılar da kaldırılmıştır. Esasen bu uygulama sayesinde CMUK avukatları her kesimin takdirini kazanmış, hâkim ve savcılar insan haklarını ilgilendiren yeni kavramlarla tanışmışlardır. Hak ve özgürlük bakımından önemli iyileşmeler kaydedilmiştir ve herhalde baro yönetimi bu durumdan rahatsız olmuştur.

Yine eğitim seminerleri bakımından konuyla alakasız insanlar sırf akademik kariyer sahibi oldukları için seçilmiş, konuya yabancı insanlar görevlendirilmiştir. Yine başka bir durum; harcamalar şeffaf değildir. Baro, bırakın avukatların hukuk yardımı vermesini, haksız yere avukatlara açılan davalarda bile kılını kıpırdatmamış, müdahil olmamıştır. Son olarak getirilen puan sistemi ise suiistimale açık, işin iç yüzünü bilmeyenlerce hazırlanmış adaletten ve incelikten yoksun bir sistemdir. Bu sistem, görevli bir kişinin her olayda tanıdıkları veya listenin başındakilerle, yer yer uygulamaya gönüllü olarak girmemiş avukatlarla bir bir telefon trafiği yapması ve görevi almasa da her ulaştığına puan vermesi şeklindeki bir adaletsizliğe dayanıyor.

Bu sorunlar nasıl aşılabılır, düşünceleriniz neler?

Mevzuat, hiçbir sanığın savunmasız kalmaması gerektiği ilkesinden hareketle yenilenmelidir. CMUK bir kamu hizmetidir ve ucuzluğu pahalılığı en son düşünülecek konu olması gerekir. CMUK uygulaması, müdafî talep edilen hiçbir soruşturma veya kovuşturma işlemini reddetmemeyi ve hatta hiç kimsenin savunmasız bırakılmamasını öngörür. Avukat bağımsızdır ve savunma stratejisi ancak kanunla denetlenebilir. Bunun için de meslektaşlarımızın görüş ve önerisi olarak sunulan ve bizim de kitabımızda desteklediğimiz ve önerdiğimiz İç Yönetmelik Tasarımız acilen hayata geçirilmelidir. CMUK avukatlarının aldığı ücretler de reel değildir.

Gerek kanunlarda, gerekse yönetmeliklerde bu ilkeler doğrultusunda olması gereken tüm değişiklikleri hazırladık, tasarı metni olarak kitaplarımıza aldık ve kamuoyuna sunduk. Keza İstanbul barosu CMUK Uygulama Araştırma Eğitim Merkezi Yönetmelik Taslağını da hazırladık. Neticede uygulamaya dönük pratik önerilerimiz olarak şunları kaydedebiliriz:

- Bölge toplantıları ve toplu olaylar toplantısı da yeniden başlamalıdır.
- Sorumlular Kurulu işlevlerine uygun yetkilerle donatılmalıdır.

- Meslek içi eğitim seminerine katılım uygulamaya dönük, pratik ama pratiği aşacak ve onu sağlıklı hale getirecek şekilde zorunlu ve fakat ücretli olmalıdır.
- Avukatın görevini ifa ederken sık sık karşılaştığı gibi zorluk baskı ve engellemeye karşı derhal ve etkin bir yardımda bulunulmalıdır.
- Baronun Avukatlar arasında yaptığı ayrımcılık da giderilmelidir.
- Önerdiğimiz yönetmelik taslakları hemen çıkarılmalıdır.

Son olarak Adli Yardım kurumundan ve bu kuruma getirmek istediğiniz iyileştirmelerden de bahsedebilir misiniz?

Adli yardım, avukatlık ücretlerinin ve diğer yargılama giderlerini karşılama imkânı olmayanlara avukatlık hizmetinin sağlanmasından ibarettir. Sosyal hukuk devletinin görevi, kanun önünde eşitlik, adil yargılanma hakkı, hak arama özgürlüğü ve insan hakları beyannamelerindeki diğer ilkeler çerçevesinde kendini savunma imkânından yoksun insanların savunma gereksinimlerinin ve masraflarının karşılanmasıdır. Zaten ülkemizde avukatla temsil zorunlu değildir. Bu yüzden de birçok uygulama yanlış ve sakat doğmakta ve gelişmektedir.

Halkın avukat tutmamasının en önemli sebebi de ekonomik sıkıntıdır. Onun için iyi bir adli yardım teşkilatı hukukun gereği gibi hâkim kılınmasında ve adaletin tecellisinde olmazsa olmaz bir konumda olmalıdır. Aslında adli yardım sistemi ve CMUK ülkemizin gelecekteki hukuk sigortaları olabilirler. Baroların bu kurumlara destek çıkması; bir lütuf değil, varlık nedenidir. Adli yardımın amacı da baronun amacı da kişilerin hak arama ve özgürlüklerini kullanmalarını sağlamaktır. Her şeyden önce bu kurumlar iyi bir şekilde tanıtılmalı, broşürler, dergilerde pratik bir biçimde halka anlatılmalıdır. Çünkü halk bunları bilmediği gibi bilebilme imkânından da yoksundur. Biz Çağrı avukatlar grubu olarak adli yardım iç yönetmelik taslağı hazırladık ve bunu da kamuoyuna sunduk. Çünkü hukuk ve savunma mantalitesi sorunları bir bir sıralayıp sorunu ortaya koymak değil, çözümü ortaya koymak için elinden geleni yapmaktır aynı zamanda.

Taslakta bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında adaleti sağlamak üzere avukatlık ücretini karşılama imkanı bulunmayan kişilerin avukatlık hizmetinden sağlıklı ve etkili biçimde yararlanmasını amaçladık ve uygulamadaki bir dizi aksaklığa karşı da yeni formüller bulduk.

Örnek kabilinden sıralarsak;

- Adli yardımla görevlendirilen avukat, adli yardım isteyen kişinin bilgilerine ulaşmamaktadır.
- Avukat, talebi kabul edilen kişiyi 3 ay beklemek zorundadır. Bu süre 15'e düşürülmeli ve başvurusunun tüm bilgileri avukata verilmelidir.

- Adli müzaheret kararı gecikmektedir. Bu noktada barolarla mahkemeler ortak çalışmalı ve işleyiş hızlandırılmalıdır.
- Çoğu zaman yargılama giderleri avukatın üstüne kalmaktadır. Burada maktu bir masraf avansı sisteminin işletilmesi bir çözümdür.
- En çok şikâyet edilen vekâlet ücretleri de normal seviyeye çıkarılmalı ve peşin ödeme yapılmalıdır.
- Uygulamada karşı taraftan alınan vekâlet ücretlerin tahsil olasılığı %39'dur. Bu nedenle, karşı taraftan alınacak vekâlet ücretleri güvence altına alınmalı, bunun için sigorta şirketleri ile Sözleşme yapılmalıdır.
- Avukatın bir başka meslektaşını yetkilendirerek duruşmaya gönderebilmesi imkânı sağlanmalıdır.
- Adli yardım uygulamasının sıhhatli yürütülebilmesi için avukatların kendi aralarından bir temsilci seçerek baro ve başvuruçularla ilgili işlemleri yürütmeleri sağlanmalıdır.
- Adli yardımla alakalı olarak kanunlarda da bir dizi değişiklik için uğraş verilmelidir.
- Barolarla mahkemeler arası ihtilaflar giderilmeli, sadece barolardaki adli yardım tahkikatı yeterli olabilmelidir.
- Başvuruçularda aranılan fakirlik koşulları realize edilmeli, sadece maddi anlamda ölmek üzere olanlara değil, zorlukta olanlara da adli yardım sağlanmalıdır...

Tüm önerilerimiz ve projelerimiz Çağrı Avukatlar Grubu'na ait

www.cagriavukatlar.org sitemizde kitapların tüm içeriği ile birlikte ve ayrıca

“Bu Baro Daha Fazlasını Başarabilir” ve “Temel Sorunlara Yaklaşım ve Anlayışımız” başlıklı metinlerde sunulmuştur. Sitemizi ziyaret ederseniz Çağrı Avukatlar Grubunun Tarihçesini, Logo'sunun felsefi açılımını, bu güne kadar yapılan faaliyetleri görmeniz mümkündür.